

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
ANTONIO MICALLEF TRIGONA**

Seduta ta' l-14 ta' Dicembru, 2005

Citazzjoni Numru. 259/1998/1

Peter Paul u Lucy konjugi Falzon

VS

Mary Rose mart John Vella, Carmena mart Rocco Zahra,
Joseph Vella, Michael Vella kemm f'ismu proprju kif ukoll
bhala mandatarju ta' hutu imsefrin Emanuel Vella, Angelo
Vella u Rita mart Joseph Bartolo

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni ta' l-atturi li taqra:

Illi Maria Vella armla ta' Peter Vella bint il-mejtin Mikieli Buttigieg u Tereza nee' Mifsud mietet intestata fit-23 ta' Jannar 1997 u ghalhekk l-eredi taghha huma t-tmien uliedha u cioe' Michael, Mary Rose mart John Vella,

Kopja Informali ta' Sentenza

Carmen mart Rocco Zahra, Lucy mart Peter Paul Falzon, Joseph, Angelo, Emmanuel u Rita mart Joseph Bartolo;

Illi l-atturi Peter Paul u Lucy konjugi Falzon irrendew servigi, kuri u assistenzi lill-istess Maria Vella u cioe' lil omm l-attrici Lucy Falzon u l-konvenuti kollha;

Illi l-imsemmija servigi, kuri u assistenzi gew rezi matul l-ahhar tliet snin u nofs ta' hajjet Maria Vella li ghexet fid-dar ta' l-atturi, li min-naha taghhom oltre li pprovdewlha l-post fejn tghix kienu jiehu hsieb il-bzonnijiet kollha li din kellha;

Illi sabiex jipprestaw dawn is-servigi l-atturi kellhom jidhlu f'hafna skomdu, strapazz u sacrificcju kemm ghalihom personali kif ukoll ghall-membri tal-familja taghhom;

Illi dawn is-servigi, kuri u assistenzi huma ta' entita' u ta' natura tali illi ghandhom jigu retribwiti;

Illi l-atturi baqghu qatt ma kienu kumpensati ghal dawn is-servigi, kuri u assistenzi minkejja l-weghda espressa tal-kumpens da parti ta' l-istess Maria Vella;

Illi l-konvenuti ghalkemm interpellati kemm-il darba mill-atturi sabiex jersqu ghal-likwidazzjoni u hlas tas-servigi baqghu inadempjenti;

Talbu ghaliex m'ghandhiex din il-Qorti:

1. tiddikjara illi l-atturi rrendew servigi, kuri u assistenzi lil Maria Vella li ghalihom jisthoqqilhom kumpens;
2. tillikwida l-kumpens gust u xieraq dovut lill-atturi in linea ta' servigi, kuri u assistenzi resi lil Maria Vella;
3. tikkundanna lill-konvenuti, bhala eredi tal-mejta Maria Vella, sabiex ihalsu lill-atturi din is-somma ta' kumpens kif hekk likwidata.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' l-ittra ufficjali ta' Awissu elf disa' mija tmienja u disghin (1998) kontra l-konvenuti li minn issa huma ngutni ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata taghhom annessa l-lista tax-xhieda;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti Mary Rose Vella, Carmen mart Rocco Zahra u Guzepp Vella li fiha eccepew:

1. li ghall-azzjoni odjerna hemm l-ostakolu tal-preskrizzjoni kwinkennali;
2. li kwalunkwe servigi, kuri u assistenzi li qatt setghu gew rezi saru "*famijaritatis vel pietatis causa*" u ghalhekk m'hemm lok ghall-ebda kumpens;
3. li minghajr pregudizzju ghall-premess ma gew rezi ebda kuri, servigi jew assistenzi billi Maria Vella kienet mara li kienet tiehu hsieb taghha nfisha;
4. li minghajr pregudizzju ghall-premess l-atturi gew ampjament ikkumpensati ghal kwalunkwe kuri, servigi u assistenzi li qatt setghu rrendew;

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez u bl-ingjunzjoni ta' l-atturi ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata taghhom annessa l-lista tax-xhieda;

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut Michael Vella kemm f'ismu proprju kif ukoll in rappresentanza ta' hutu imsefrin Emmanuel Vella, Angelo Vella u Rita mart Joseph Bartolo li ddikjaraw:

1. li huma ma jopponux it-talbiet attrici purche' il-kumpens dovut lilhom jigi f'fissat mill-Qorti;
2. salvi eccezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-dikjarazzjoni guramentata u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha wkoll n-nota ta' l-osservazzjonijiet ta' l-atturi;

Ezaminat ix-xhieda;

Ikkunsidrat:

Il-principju predominanti illum accettat fil-gurisprudenza hu illi kwalunkwe servigi ghandhom jigu ritenuti li gew prestati bi speranza ta' kumpens jekk ma jikkonkorru cirkostanzi li jstabilixxu konklussivament il-gratuwita' anke meta hemm relazzjoni ta' parentela. Jigifieri, il-presunzjoni ta' gratuwita' ghal servigi resi fejn hemm vinkolu ta' parentela giet sostitwita b'wahda ta' presunzjoni kuntrarja tali li hadd m'hu prezunt illi offra s-servigi tieghu bla hlas, sakemm il-kuntrarju ma jigix pruvat.

Fil-kawza in dizamina si tratta ta' bint li qeghdha tazżjona, flimkien ma' zewgha, lil hutha ghas-servigi resi lil ommha li mietet fit-23 ta' Jannar 1997, intestata, u li taghha l-kontendenti huma uliedha u eredi. L-atturi qeghdin jippretendu servigi tul iz-zmien li l-omm kienet kostretta tghix fid-dar ta' residenza taghhom, minn cirka Marzu 1994 sa kemm mietet, fuq parir tat-tobba wara li l-omm kienet giet rimessa mill-isptar. Mill-provi johrog wisq car, nonostante dak li ppruvaw ipingu whud mill-konvenuti, li l-omm, mara anzjana, kienet tbatu minn mard tal-qalb u kienet djabetika. Dan l-istat ta' sahhitha kkonfermah it-tabib kuranti taghha (fol.82 et seq) li stqarr li kien imur jaraha ta' frekwenti u accerta 'li kienet timxi b'diffikulta kbira' u li kemm dam jikkuraha ma kinitx f'posizzjoni tmur taghmel ix-xirja hi. Hu wkoll sinifikanti, fil-kuntest ta' l-istat fiziku taghha, dak li xehed l-Arcipriet (fol. 90), u z-zewg qassisin (fol. 92 u 96 rispettivament), li fil-waqt li affermaw l-istat dipendenti taghha, qalu wkoll li kienu jmorru jqarbnuha u jisimghu l-qrar taghha d-dar proprju minhabba li kienet marida.

Illi l-attrici spjegat is-servigi resi minnha filli qalet li kienet iggibilha l-pilloli mill-isptar, tghinha fil-bzonnijiet taghha billi tahsilha u tlibbisha l-kalzetti u z-zarbun 'ghax ma kinitx f'posizzjoni li titbaxxa', tomxtilha xagharha, isajjrilha ikel adatt ghall-istat dijabetiku taghha, tahsilha hwejjigha u tara ghall-bzonnijiet l-ohra taghha, anka tohodha tisma' il-quddies ta' nhar ta' hadd f' 'Ta' Pinu'. Spjegat ukoll illi meta kienet tkun xoghol kien ikun ir-ragel li jara ghall-bzonnijiet taghha billi dak iz-zmien zewgha ma kienx jahdem ghajr fir-raba. Dan il-fatt li l-attrici kienet, ghal xi perjodu ta' sena u nofs matul liema l-omm kienet tghix ghandha, hadmet fil-ghaxijiet u f'okkazzjonijiet rari fil-ghodu wkoll, donnu li ghall-whud mill-konvenuti jikkostitwixxi prova li jggib fix-xejn l-pretensjonijiet ta' l-attrici. Dan m'hu minnu xejn, se mai ghandu jitfa' dawl fuq l-istat ekonomiku ta' l-attrici u l-familja taghha li minnu l-Qorti tista' talvolta tinferixxi li s-servigi ma kienux semplicement maghmula *"pietatis vel familiaritatis causa"*.

Imbaghad hemm ix-xhieda tal-konvenut Michael Vella li fis-snin ta' qabel l-omm marret ghand l-atturi kien jiehu hsiebha hu waqt li ghex m'ommu d-dar taghha stess. Hu spjega l-kundizzjoni ta' sahhiet l-omm u l-htigijiet u l-bzonnijiet taghha. Sinifikanti hija s-silta hawn riprodotta mix-xhieda tieghu (fol. 27) fejn jghid li:

"ommi kienet marida b'qalbha u kienet ghamlet ukoll il-pacemaker. Ghaldaqstant jiena kont dejjem nehodha u ngibha mill-isptar b'mod regolari ghax kienet tmur ghall-viziti. Minhabba l-problemi li kellha f'qalbha ommi ma setghetx tistrapazza u konna naghmlulha kwazi kollox ahna, jiena u marti. Ahna konna niehdu hsieb nippreparawlha l-ikel. Minn meta miet missieri, ommi donnha marret lura u ma baqghetx tohrog tant mid-dar. Ghalhekk il-bzonnijiet kont niehu hsieb nixtrihom jien. Meta ma kinitx tkun tiflah, konna nduru biha u niehdu hsieb li nahsluha u nzommuha f'kundizzjoni tajba kemm jista' jkun. Jiena kont niehu hsieb ukoll illi nigbor il-medicina mehtiega ghal ommi mill-isptar kull xahar. F'dak li ghandu jaqsam ma' qrar u tqarbin...fl-ahhar snin kienu jigu diversi qassisin id-dar biex jissoministrawlha s-sagramenti".

Hu ghalhekk verosimili, u hu ndubitat ghal din il-Qorti, li dak li kellha bzonn l-omm dak iz-zmien baqa' jippersisti anka wara u forsi wkoll aktar minn qabel kif johrog wkoll car mill-ahhar paragrafu tad-deposizzjoni ta' dan l-istess xhud (fol. 28).

Illi huwa minnu, li l-omm kienet tircievi beneficji socjali li ghas-sena precedenti l-mewt taghha kienu ta' elf seba' mija u tmienja u erbghin lira Maltin (Lm1748) (fol. 131), izda kif qal ix-xhud Vella bihom kienet taghmel xi trid u mkien ma' ssemma' li kienet thallas xi haga jew lil Vella jew lill-atturi.

Illi da parti tal-konvenuti hemm firda dwar dawk minnhom li jopponu t-talbiet u dawk minnhom li waqt li jirrikonoxxu li kien hemm servigi talbu li l-kumpens jigi ffixsat mill-Qorti. L-eccezzjonijiet ta' dawk li jopponu jikkonsistu filli: hemm l-ostakolu tal-preskrizzjoni kwinkwennali; li gew rezi "*familiaritatis vel pietatis causa*" u ghalhekk m'hemm lok ghall-ebda kumpens; li ma setghux gew rezi billi l-omm kienet mara li kienet tiehu hsieb taghha nfisha; li l-atturi gew ampjament kumpensati.

Illi ghal bosta minn dawn l-eccezzjonijiet l-Qorti gia trattat fuqhom u sabet li l-provi juru mod iehor. Jonqos li titratta l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni kwinkwennali u tal-prezunta gratuwita' li dwarha gia accennat aktar 'il fuq. Issa ghal dik li hi l-preskrizzjoni, apparti li ma giex indikat l-artikolu, ghandu jirrizulta wisq car li ma treggix stante li l-provi juru li s-servigi reklamati jkopru l-perjodu bejn Marzu 1994 u l-bidu ta' Jannar 1997 u l-azzjoni giet esperita fis-7 ta' Dicembru 1998, jigifieri, entro l-perjodu tal-hames snin eccepiti. Mill-banda l-ohra u fir-rigward dawk reklamati ghas-sena 1991 din il-Qorti mhux ser tikkunsidrahom ghas-sempli fatt illi m'hemm ebda provi li jsostnuhom. L-istess rigward il-presunzjoni tal-gratuwita' fejn l-Qorti b'zieda ma' dak li gia qalet aktar 'il fuq tghid illi kollox ma' kollox ma tarax li jikkonkorru f'dan il-kaz cirkostanzi tali li jtendu li wiehed jikkonkludi konkludentement li s-servigi kienu ntizi biex jkunu gratuwiti, jigifieri li gew rezi bl-iskop biss "*familiaritatis vel pietatis causa*".

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi bhala kumpens xieraq qeghdha tillikwida u tiffissa s-somma ta' tlett elef u hames mitt lira Maltin (Lm3,500).

Illi ghalhekk u konsegwenza ta' dak hawn fuq espost il-Qorti taqta' u tiddeciedi:

1. li tichad l-ewwel eccezzjoni tal-konvenuti dwar il-preskrizzjoni;
2. li tichad il-kumplament ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti;
3. li tilqa' t-talbiet kollha tal-atturi u ghall-fini tat-tieni u t-tielet talba qeghdha tiffissa l-kumpens xieraq fis-somma ta' tlett elef u hames mitt lira Maltin(LM3,500) li tikkundannha lill-konvenuti li jhalsu lill-atturi, jigifieri, kull wiehed u wahda mill-konvenuti, fis-sehem ta' hames mitt lira Maltin (Lm500).

tordna li l-ispejjez kollha jkunu a karigu tal-konvenuti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----